

14.11.2022

Pelastuskomentaja

83 §

Lausunto luonnoksesta pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamisesta

HEL 2022-012253 T 00 01 06

VN/6230/2021

Päätös

Helsingin kaupungin pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamisesta. Pelastuskomentaja päätti antaa seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin pelastuslaitos (myöhemmin pelastuslaitos) näkee pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmien uudistamiselle tarvetta. Toimialan osaamistarpeet ovat muuttuneet ja on oletettavaa, että muutostahti on jatkossa vielä aiempaa kiivaampaa. Selvittääkseen tulevista muutoksista pelastusala tarvitsee korkea-asteen suorittaneita ammattilaisia ja alan kehittämistä laaja-alaisella osaamis pohjalla.

Pelastuslaitos kantaa huolta pelastustoimen koulutusjärjestelmän vetovoimaisuudesta. Tästä syystä on tärkeää, että koulutusjärjestelmä jatkossa takaa tutkinnon vertailukelpoisuuden muiden alojen vastaaviin tutkintoihin. Koulutusjärjestelmän tulee taata joustavat siirtymät jatkokoulutukseen. Pitkät koulutusputket tulee purkaa ja päällekkäistä kouluttautumista välttää. Yhtä aikaa on tärkeää mahdollistaa toimialan henkilöstön osaamisen laaja-alaisiamisen sekä luoda edellytyksiä osaamista ylläpitävään harjoitteluun myös työuran aikana.

Vaihtoehto 1 pelastustoimen perustutkinnosta AMK-tasoinen

AMK-tasoiseen perustutkintoon siirtymiseen liittyy sekä mahdollisuuksia että riskejä. Pelastusalan AMK pidentäisi pelastajan tutkinnon suoritus aikaa, jolla olisi suora yhteys pelastajien saatavuuden heikentymiseen tilanteessa, jossa työvoimatarve kasvaa voimakkaasti. Lisäksi AMK-tutkinto todennäköisesti vähentäisi pelastustoimen perustutkinnon kiinnostusta alanvaihtajien silmissä, koska tutkinnon pituus kasvaa ja tämänhetkinen suorituspaikka sijaitsee etäällä esimerkiksi etelän kasvukeskuksista. On välttämätöntä, että koulutusta annetaan myös Etelä-Suomessa riippumatta siitä, mihin ratkaisuun päädytään.

Pelastuslaitoksella on huoli myös ns. peruspelastajan (palamiehen) työtehtävän pitovoimaisuudesta, jos perusopetus muutetaan AMK-tasoiseksi. Pelastuslaitoksilla on lähitulevaisuudessa pulaa ennen kaikkea pelastajan perustehtävissä toimivista pelastajista. Mikäli koulutus

14.11.2022

Pelastuskomentaja

antaa mahdollisuuden haastavampiin ja paremmin palkattuihin tehtäviin (esim. paloiesimies), niin kuka on motivoitunut perustehtävän hoitamiseen?

Pelastuslaitos kantaa huolta myös AMK-tasoisesta perusopetuksen rahoittamisesta. Ammattitutkinnon pidentämisestä nykyisestä 1,5 vuodesta 2–3,5 vuoteen merkitsisi pelastajatutkinnon hinnan nousua 42 000 eurosta 51 500–80 000 euroon. Perusopetuksen kustannusten nousu sekä tarve lisätä aloituspaikkojen määrää lisäävät merkittävästi koulutuksen tarvittavan rahoituksen määrää.

AMK-tasoinen perustutkinto tuo omat haasteensa myös sopimuspalokuntakentän koulutukseen. Vaihtoehdossa 1 sopimushenkilöstön koulutus tarjotaan osana tutkinnon yhteisiä ammattiopintoja, jotka on mahdollista suorittaa avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Sopimushenkilöstön koulutus kuuluu lain mukaan tällä hetkellä pelastuslaitosten vastuulle. AMK-tasoinen koulutus vaatii kouluttajilta vähintään AMK-tutkinnon, mutta käytännössä kouluttajalla tulee olla YAMK-tutkinto. Tämä tuo merkittäviä haasteita pätevien kouluttajien saamiseen ja vaadittavien koulutusten toteuttamiseen.

Mikäli koulutus uudistuksessa päädytään pelastuslaitoksen huolista huolimatta AMK-tutkintoon, tulee tutkinnon sisällössä huomioida yhteensopivuus ensihoidon koulutusjärjestelmän kanssa. Raportissa on kuvattu hyvin ensihoidon osaamistarpeen kasvua ja tulevaisuuden näkymiä. Pelastajan toimimisesta ensihoitajan tehtävissä on kiistaton hyöty, jonka merkitys korostuu poikkeustilanteissa ja suuronnettomuuksissa. Vaatimustason kasvamisen myötä työskentely hoitoyksikössä pelastajatutkinnolla hoitotason omaavan henkilön työparina edellyttää kuitenkin opintokokonaisuuden tarkastelua ja kehittämistä ja sitä tulee kehittää vastaamaan paremmin nykyisiä osaamistarpeita. Tärkeänä osana koulutusta tulee olla riittävä työharjoittelujakso, jossa työn vaatimia taitoja pääsee harjoittelemaan käytännössä aidossa työympäristössä.

Urapolkuajattelun kannalta pelastusalan AMK-tutkinnon tulee antaa tulevaisuudessa kelpoisuuden esimerkiksi hätäkeskuspäivystäjän virkaan. Pelastusalan perustutkinnon omaava henkilöstö laajentaisi ja monipuolistaisi osaamisellaan ja kokemuksellaan hätäkeskushenkilöstön osaamista. Samoin hätäkeskuspäivystäjän osaamisesta olisi hyötyä pelastuslaitosten tilanne- ja johtokeskuksissa.

Vaihtoehto 2 pelastustoimen perustutkinto on erikoisammattitutkintotasoinen koulutus

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan kokonaisuuden kannalta vaihtoehto 2 on kannatettavampi ratkaisu. Kehittämällä pelastajatutkinnon sisältöä erikoisammattitutkintoa vastaavaksi on mahdollista varmistaa tutkinnon riittävä laaja-alaisuus pelastajan perustutkintotasolla. Tule-

14.11.2022

Pelastuskomentaja

vaisuudessa osaamistarpeet muuttuvat ja jatkuvasta oppimisesta tulee arkipäivää. Osaamisen kehittämisen täytyy pystyä vastaamaan muuttuviin osaamistarpeisiin.

Moduulimainen, asteittain etenevä koulutusmalli ja työpaikalla tapahtuva oppiminen vastaavat paremmin nopeammin muuttuviin osaamistarpeisiin. Vaihtoehto 2 tarjoaa joustavamman tavan vastata osaamisvaatimuksiin, rakentaa urapolkuja, turvata työvoiman saatavuus ja työelämälähtöinen koulutus. Moduulimallissa pelastajat pääsevät työhön nopeammin, kun riittävät perustason opinnot ovat kasassa. Sen jälkeen osaamista voisi täydentää työn ohessa paikallisen tarpeen ja oman kiinnostuksen mukaan erilaisiin osa-alueisiin.

Työpaikalla tapahtuva oppiminen on olennaisen tärkeää käytännön taitoja vaativissa työtehtävissä. Koulutuksessa pitää toteuttaa mallia, jossa työssäoppiminen on nivottu osaksi työpaikalla tapahtuvaa toimintaa. Se mahdollistaa monipuoliset oppimisympäristöt siinä toimintakentässä, johon tulevat ammattilaiset sijoittuvat. Pelastuslaitos esittää opintojen työelämälähtöisyyden lisäämistä lisäämällä työharjoittelukokonaisuuden kaikille opiskelijoille pakolliseksi opintokokonaisuudeksi.

Lisä- ja täydennyskoulutusten tulisi tukea urapolkuja mahdollistaen monimuotoisen opintojen väylän ammattikorkeakouluopintoihin. Opintokokonaisuuksien ollessa lähtökohtaisesti AMK-yhteensopivia ja kriteerit täytettäviä aiempien opintojen hyväksilukeminen ja yhteensovittaminen onnistuisi yhdenvertaisesti ja helposti. Tämä kannustaisi osaltaan urasuunnitteluun tarjoten laajempia erikoistumisen vaihtoehtoja ja nostaisi alan koulutustasoa. Osaamisen laajentamista ja erikoistumista voisi tukea tehtävänimikkeiden kehittämisen kautta.

Alipäällystökelpoisuus

Pelastuslaitos pitää huolestuttavana sitä, että molemmissa pelastustoimen koulutusvaihtoehdoissa alipäällystökurssi on integroitu osaksi AMK-opintoja. Vaihtoehdossa 1 alipäällystöpätevyys tulee osaksi perustutkintoa. Kokemuseräisen tiedon perusteella voidaan todeta, että pärjätäkseen hyvin paloiesimiehen työtehtävissä tulisi työkokemusta pelastajan työtehtävistä olla vähintään viisi, mutta mieluummin yli kymmenen vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että ollessaan työuran kannalta ns. parhaassa vaiheessa aloittamaan paloiesimiehen työtehtävissä ovat perustutkinnon aikana saadut opit merkittävältä osin vanhentuneet.

Pelastuslaitos ei kannata alipäällystökelpoisuuden sisällyttämistä pelastusalan AMK-tutkintoon. Pelastuslaitos huomauttaa, että myöskään poliisin perustutkinto ei anna pätevyyttä esihenkilötehtäviin.

14.11.2022

Pelastuskomentaja

Vaihtoehdon 2 haasteena on AMK-koulutuksen pituus. Saavuttaakseen alipäälystökelpoisuuden tulee suorittaa AMK-opinnot kokonaisuudessaan. Sekä koulutuksen pituus että koulutuksen keskittyminen yhdelle paikkakunnalle tekee sen suorittamisesta haasteellista. Alipäälystökurssi suoritetaan tällä hetkellä usein ns. ruuhkavuosien keskellä, joten riskinä nähdään koulutuksen pidentämisen rajaavan laajasti potentiaalisia henkilöitä pois hakijoiden joukosta.

Pelastuslaitos esittääkin, että alipäälystökelpoisuuden voisi jatkossa saavuttaa suorittamalla erityisammattitutkinnon jälkeen tietyn määrän määritettyjä opintokokonaisuuksia AMK-tutkinnosta. Tämä mahdollistaisi edelleen erikoistumisen paloiesimiehen työtehtäviin ja samalla tarjoaisi saumattomat jatkomahdollisuudet koko tutkinnon suorittamiseen.

Alueellinen koulutus

Raportti ottaa kantaa alueellisiin pelastajakursseihin todeten, että koulutuksen järjestäminen on taloudellisempaa ja helpompaa toteuttaa Pelastusopistolla. Perustelu on heikko, ottaen huomioon vallitsevan pelastajatarpeen koko maassa ja tavoitteen alan vetovoimaisuuden varmistamisesta ja kehittämisestä.

Haasteena on saada riittävästi pelastajatyöhön soveltuvia hakijoita Pelastusopistolle tarpeeseen nähden. Opiskelijavalinnat alueellisilla kursseilla voidaan toteuttaa vastaavalla tavalla kuin Pelastusopistolla, mutta kurssikokojen ei tarvitse olla vastaavat kaikkialla. Alueellisten kurssien alkaessa samanaikaisesti ja koordinoitusti voivat alueellista koulutusta antavat pelastuslaitokset saada synergiaetuja toisistaan.

Pelastusopiston harjoitusalueelle annetaan liiaksi painoarvoa. Koulutusta voidaan toteuttaa monilta osin myös alueellisesti sekä hyödyntäen Pelastusopiston simulaatiotiloja ja harjoitusaluetta, kun niihin on tarvetta. Näin tehdään jo käynnissä olevalla ruotsinkielisellä pelastajakurssilla, joka järjestetään alueellisesti Vaasassa.

Kustannusten kasvua ei tule käyttää perusteena alueellisten kurssien järjestämiselle, sillä nykytilanne vaatii reilua lisärahoitusta ja uusia keinoja pelastajatarpeen ratkaisemiseksi joka tapauksessa. Pelastusopistolla suoritetaan pelastajatutkintoa, Pelastusopistolta saadun (14.10.2022) tiedon mukaan, 229 henkilöä. Näistä 30:llä on postiosoite opintojen aikana Uudenmaan alueelta. Pelastajatarve Uudellamaalla on seuraavan kahden vuoden aikana 86 pelastajaa, joka osoittaa, että Pelastusopistolle ei hakeudu riittävästi opiskelijoita Etelä-Suomesta. Valmistuneet pelastajat hakeutuvat asuinpaikkakunnilleen töihin, työtä ollessa tarjolla ympäri maata.

Lopuksi

Postiosoite
PL 112
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite
Agricolankatu 15
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/www/pela/fi>

Puhelin

Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro

Alv.nro

14.11.2022

Pelastuskomentaja

Raportissa esitettiin ammattikorkeakoulututkinnon olevan houkuttelevampi uusille opiskelijoille. Esityksessä ei kuitenkaan ilmene perusteluita tälle käsitykselle. Lisäksi raportissa, sen kirjauksissa ja perusteluissa painottuu vahva tahtotila muuttaa pelastajatutkinto ammattikorkeakoulutasoiseksi ja Pelastusopiston muuttaminen ammattikorkeakouluksi. Raportti ei ota riittävästi kantaa mittavaan pelastajatarpeeseen ja siihen, miten koulutusuudistuksella vastataan akuuttiin henkilöstötarpeeseen. Koulutuksen pidentäminen tilanteessa, jossa kärsimme akuutista pelastajatarpeesta ei ole perusteltua.

Raportti tukeutuu monessa kohdin sisäministeriössä laadittuun Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet – hankkeeseen ja sen tuloksiin. Raportti toteaa, että pelastajakoulutusta on pidennettävä, jotta suorituskykyhankeen edellyttämät kyvykkyydet ja osaamisvaatimukset tulevat koulutuksessa huomioitua. Tämä ei automaattisesti voi tarkoittaa tutkinnon muuttamista ammattikorkeakoulutasolle, sillä koulutuksen monipuolistaminen voidaan tehdä muillakin keinoin.

Pelastajatutkinnon vetovoimaisuus on osin rakentunut sen varaan, että perustutkinnon on voinut suorittaa 1,5 vuodessa, joten koulutustason nostaminen ei välttämättä ratkaise alan vetovoimaisuutta. Nuorena ammattiin valmistuneiden lisäksi lyhyt koulutusaika on yksi merkittävä alalle hakeutumisen vetovoimatekijä vähän vanhemmille alanvaihtajille ja ruuhkavuosissa eläville.

Mikäli pelastajatutkinnosta tulee AMK-tasoinen ja sen suorittaminen on mahdollista ainoastaan Pelastusopistolla, kaventaa se potentiaalista pelastajan peruskoulutukseen hakeutuvaa joukkoa muualta päin Suomea. Keskitetyn mallin sijaan kehityssuunnan tulisi tukea monimuoto-opiskelua, alueellisia mahdollisuuksia ja jatkuvaan oppimiseen joustavaa tarjontaa.

On positiivista, että Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen kanssa on kehitetty pelastusalan päällystölle suunnattu väylä hallintotieteiden maisterin tutkintoon. On toivottavaa, että jatkossa useammalla pelastusalan tutkinnon suorittaneella on mahdollisuus päästä yliopistopintoihin. Hallintotieteet ja erityisesti oikeustieteet ovat kuitenkin vain yksi näkökulma pelastusalaan. Pidämme tärkeänä, että polkuja yliopistotutkintoihin ja tohtoriopintoihin kehitetään monipuolisesti.

Lisätiedot

Johanna Agopov, kehittämispäällikkö, puhelin: 310 30036
johanna.agopov(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 112
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite
Agricolankatu 15
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/www/pela/fi>

Puhelin
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
Alv.nro

14.11.2022

Pelastuskomentaja

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Sisäministeriö

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

14.11.2022

Pelastuskomentaja

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 83 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

14.11.2022

Pelastuskomentaja

Jani Pitkänen
pelastuskomentaja

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 15.11.2022.